

טלטול סכין מילה אחר המילה

1. רבינו ירוחם (תולדות אדם וחוה נ"א ח"ב יד ע"א) - ומותר לטלטל הסכין ולהסירו אחר המילה דמאחר שטלטל הכלי בהתר מחזירו לאי זה מקום שירצה אף על פי שאין לו תינוק אח' למול כך כתב הרמ"ב בתשובה.

2. ספר מהר"ל (מנהגים הלכות מילה) - וצוה מהר"י סג"ל שתכף אחר המילה יסירו מידם כל צורכי המילה דחשובים מוקצה להלאה שאין צורך בהן עוד. וגם המוהל לא יחזור ליטול האיזמל מן החול שהטיל שם עם הערלה בהיותו בהול על הפריעה.

3. דרכי משה י"ד סי' רסו ס"ק א - ולי נראה דברי רבינו ירוחם דמאחר שלא הוקצה לבין השמשות יוכל לטלטלו לאיזה מקום שירצה.

4. שו"ת מהרש"ל סימן מ - שאלה האיזמל שמלין בו בשבת אי שרי לטלטלו או להצניעו מיד אחר המילה כי נמצא כתוב בדרשות מהר"ל שנהג בו איסור.

תשובה יראה דשרי לטלטלו או להצניעו אף על גב היכא דליכא מילה בוודאי אסור לטלטלו משום מוקצה דחסרון כיס כמו סכינא דאושכפי דמודה בה רבי שמעון דאסור מ"מ הכא שרי דהא מסקינן בפרק אין צדין (כ"ו:): ללישנא בתרא דהילכתא כוותיה דאין מוקצה לחצי שבת דמאחר שהיה מוכן בין השמשות אף על גב דאידיחי אחר כך מ"מ היכא דחזר ואיתחזי שרי כ"ש זה שלא הודחה כלל אלא שנעשה בו מלאכתו ואין לחלק ולומר דווקא התם הוא דשרי משום דשוב אתחזי ועדיף מהכא דאחר המילה לא אתחזי והוי מוקצה מחמת חסרון כיס דחייס עליה או נימא דלא הוכן מעולם אלא למילה ולא לדבר אחר זה אינו דס"ס מ"ש מהשוחט לחולה בשבת והבריא (חולין ט"ו:): פי' והבריא כבר קודם ששחט והוא לא ידע דשרי לר"מ לאכול לבשר חי אף לבריא ואף רבי יהודה לא פליג אלא משום דקניס שוגג אטו מזיד ומשום איסור שבת אבל משום מוקצה לא נאסר הואיל והיה מוכן בין השמשות לחולי לא חשוב מוקצה אפילו לאחר ואף שיש לחלק ולומר דוקא גבי חולה שרגילות הוא שחוזר לחליו ומשום הכי לא הוי מוקצה והוי כמו גומרו בידי אדם דשרי וכן כתבו התוספות (שם דיבור המתחיל כגון) בחד שינוי מ"מ באידך שינוייא לא רצו לחלק בין חולה והבריא וכתבו דמשום אין מוקצה לחצי שבת הוא דשרי לר"מ ועוד מקושיות התו' יש להוכיח דכל כה"ג שהיה מוכן בין השמשות אפילו עבר אח"כ היתירו אפ"ה לית ביה איסור מוקצה שהרי הקשו לשם על הא דמסיק שהיה לו חולי והבריא וא"ת אם יש מוקצה לחצי שבת אמאי שרי לר"מ בשוחט לחולה והבריא כו' משמע להדיא מאן דשרי בפ' אין צדין ואמר שאין מוקצה לחצי שבת שרי נמי כל כה"ג שעבר מלאכתו וההיתר שלו ועוד נראה להקל שהרי כתבו התוספות והרא"ש אפילו למאן דס"ל דיש מוקצה לחצי שבת הני מילי לעניין אכילה אבל לעניין טילטול מודה דשרי ואם כן בנדון דידן שהוא לעניין טילטול פשיטא דשרי ואין לחלק ולומר דמנ"ל דזה האיזמל היה מוכן למול בו שמא בערב שבת בין השמשות היה עומד למול באיזמל אחר ואין זה מן המוכן זה אינו פשיטא לפי מה דק"ל דבמילתא דרבנן אמרי' ברירה ה"נ אמרינן הוברר למפרע שבע"ש בין השמשות היה מוכן איזמל זה למול בו אלא אפי' לא אמרי' ברירה מ"מ לא קשה מידי דלעניין מוקצה לא תלוי בברירה אלא מאחר שבין השמשות היה עומד למול בו ומלו בו כבר יצא מידי מוקצה דאל"כ הבהמה שנשחטה לחולי כו' נמי לימא שמא אותה בהמה לא הייתה עומדת לשחיטה אלא בהמה אחרת אלא ש"מ שאין לחלק.

5. ים של שלמה ביצה (פ"ג סי' טז) - תו גרסינן בגמרא, גבי גרוגרות וצימוקים, שלא יאכל מהן עד שיזמין, היכי דמי, אי דחזו בין השמשות למה להו הזמנה, ואי דלא חזו, כי אזמין להו מאי הוי, פי', הזמנה דקודם הקצאה מאי מהני, משמע, אפילו היכא שיתייבשו בודאי למחר, מ"מ לא מהני הזמנה, מאחר שבין השמשות לא נתייבשו, ואינן ראויין. ויש שרוצין ללמוד מזה, שהאיזמל שמלין בו בשבת, או ב"ט, דאסור לטלטלו, כי אם למול בו, אפי' עומד למול בו בשבת, והוי כאלו הזמינו לכך, מ"מ, מאחר שבין השמשות א"א למול בו, שהרי אין מלין בלילה, א"כ מוקצה הוא מחמת חסרון כיס, כמו סכינים דאושכפי (שבת קכ"ג ע"ב) דמודה

הלכתא
תורה. הלכה. חיים.

כולל הלכה תורת חיים גבעת אסף
ע"ש ר' חיים שורק ז"ל
כולל הלכה רחובות
מכון לפרסומים הלכתיים

ביה ר"ש. וכל דבר שאין ראוי בין השמשות אין מועיל לו הזמנה, כדפי'. ונראה דלא דמי, דהתם גבי גרוגרות וצמוקין אינו ראוי כלל, דהא מסרח סריחי, ואקצי דעתיה לגמרי, אבל האי איזמל, ראוי לאכול בו, ולעשות בו תשמיש המותר, אפי' בין השמשות אלא שהוא מכינו למול בו, ולא לתשמיש אחר, מ"מ אינו מוקצה בזה, דסוף סוף מכינו לשבת עצמו, ולא אמרינן שסוף סוף נעשה מוקצה אחר המילה, כמו שפוד שצלו בו, שנעשה מאוס, כדלקמן בסוגיא (כ"ח ע"ב), נ"ל דלא דמי כלל. דהכא לא נעשה מאוס מחמת זה, כשמקנחו אחר כך, ומה שמצניעו למלאכתו, וחוזר להיות מוקצה מחמת חסרון כיס, זה אינו, שהרי בין השמשות נמי עומד לכך, ולא בא לו שינוי אחר, ואותה הקצאה דחסרון כיס ליתא, שהרי בין השמשות הוי כאלו הזמינו למול בו, א"כ בטלה ממנו אותה הקצאה לגמרי, מאחר דאין מוקצה לחצי שבת.

6. מגן אברהם (סי' שלא ס"ק ה) - כוונתו דקי"ל דכל מוקצ' שהוא בידו מטלטלו לאיזו מקום שירצה וכמ"ש סי' ש"ח ס"ג אבל לאחר שהניחו מידו אסור לטלטלו כמ"ש רס"י ש"ח וכ"כ מהר"ל וכ"כ רש"ל בתשובה וביש"ש בביצ' פ"ג בשם מהר"א מפראג אלא שהוא חולק עליו וסובר אין מוקצ' לחצי שבת ע"ש ול"נ להחמיר וכ"מ ססי' תצ"ט דהא עלי הוי מוקצה מחמת חסרון כיס כדאי' בגמ' דף קכ"ג ומותר לטלטלו לקצב עליו בשר לצורך י"ט ואח"כ אסור לטלטלו ה"נ ל"ש וכ"מ ממ"ש ססי' תרנ"א בשם הירוש' והא דקי"ל דאין מוקצה לחצי שבת היינו בדברים שאסורים מחמת שהקצה אותם מדעתו אמרינן כיון שהיה דעתו עליהם ב"ה שרי היכא דהדר ואחזו כמ"ש סי' ש"י אבל הכא לאחר שמל בו חזר לאיסורו דמוקצה מחמת חסרון כיס הוא והוי כפירות שהיו ראויין ב"ה ועכשיו אינם ראוי' דאסור לטלטל ה"נ כן וכן כלי שמלאכתו לאיסור' שנשתמש בו היתר אסור' אח"כ לטלטל' מחמה לצל מהאי טעמא דיש לו דין כלי שמלאכתו לאיסור, וכן משמע בהדיא ממ"ש סי' תקכ"ו ס"ו בשם הרמב"ן ה"נ אף על פי שנשתמש בו להיתר מ"מ ה"ל דין כלי שמוקצ' מחמת חסרון כיס, וכ' המב"ט ח"ג סימן פ"ט מי שרחץ הסכין אחר המילה איכא איסורא כיון שאינו לצורך שבת (עסי' שכ"ג ס"ו) אבל מוקצה ליכא כיון שעודו בידו עכ"ל לכן יש להחמי' שלא יניחנו מידו עד שיוליכנו לביתו להצניעו.

7. ט"ז יורה דעה סימן רסו ס"ק א - ואיני כדאי להכריע בין הרים הגדולים אבל נ"ל מבורר לאיסור וראיה ברורה מתלמוד ערוך פ"ק דביצה (דף י"א) תנא ושויין שאם קצב עליו בשר שאסור לטלטלו פירוש התם קאי על עלי שמלאכתו לאיסור לכתוש במכתשת ואפילו הכי מתירין ב"ה לקצב עליו בשר לצורך י"ט וע"ז אמר דאחר שעשה בו צורך י"ט אסור לטלטלו ועוד ראיה מפרק אין צדין (דף כ"ח) שפוד שצלו בו בשר אסור לטלטלו בי"ט לפי שנמאס ומוקצה וכבר נעשה צורך י"ט והאי איזמל ממש הוא כוותייהו דהנך דאחר שנעשה בו המצוה חזר לאיסור מוקצה ומ"ש רש"ל דאין מוקצה לחצי שבת אינו ענין לזה דהך אין מוקצה לחצי שבת הוא בפרק אין צדין (דף כ"ו) בענין שיהיה ראוי בבין השמשות וביום השבת אידחי וחזר ונעשה ראוי דאין איסור מוקצה בזה מה שאין כן כאן שמתחילה בבין השמשות לא היה עליו שם ראוי אלא לעשות צורך י"ט ולא אח"כ ומ"ש ב"י בשם רבינו ירוחם בשם הרמב"ן דמותר לטלטלו אחר המילה דמאחר שטלטל בהיתר מחזירו לאיזה מקום שירצה כו' נראה טעמו דאי היה צריך להשליך האיזמל אחר כך ויהיה אבוד ודאי מימנע ולא מהיל וזה עדיף טפי מהנך ג' דברים שאמר עולא (פרק אין צדין) [פ"ק דביצה] שהתירו סופן משום תחילתן ולא חשבו עולא כי פשוט הוא והנך ג' יש בהו חידוש כדאיתא שם. וע"כ נראה דלא התיר הרמב"ן אלא להצניעו אח"כ באותו חדר שמל שם כדי שלא יהיה אבוד אבל לא למקום אחר מטעם שאמרנו כיון שסגי בלאו הכי וגם בשופר של ר"ה אחר התקיעה כתב רש"ל שם שראה שנהגו איסור לטלטלו אח"כ ותמה הוא ע"ז שם שהרי ראוי לתקוע בו כל היום ולפי מה שכתבתי ניחא שהרי גם העלי והשפוד שרי לעשות בהם צורך י"ט פעם שנית אם ירצה ואפ"ה אסור כל שאינו לצורך יום טוב וה"נ דכותיה שאין לטלטל השופר אם הוא שלא לצורך תקיעה וכ"ש האיזמל אחר המילה אם לא להצניעו באותו חדר שמל שם ותו לא ואפילו לפני המילה אין לטלטלו בחנם כל שאינו לצורך המילה כנלע"ד.

8. נקודות הכסף (שם) - ולא קשה מידי, דעלי שקצב עליה בשר שאני, דמלאכתו לאיסור, אם כן מיד שפסק מלקצוב עליה בשר הרי מלאכתו לאיסור, וגם לא היה בין השמשות מתוקן לכך שהרי אין מלאכתן לכך. ושפוד שצלו בו בשר נמי שאני, דמיד שצלו בו בשר נמאס והרי מוקצה מחמת מיאוס. והרי רמ"א בדרכי משה [אות א] ומהרש"ל בתשובה [סימן מ] מביאים דברי מהר"ל וחולקים עליו. ומכל מקום משמע מדברי רמ"א דלא התיר אלא כדי להצניעו בחצר המעורב אבל לטלטלו בחנם לא.

9. ביאור הגר"א (י"ד סי' רסו אות ג)

ואשתמיטתהו דברי תוספתא וירושלמי מפורש כדברי מהר"ל שבתוספתא ספ"ב דסוכה רי"א י"ט הראשון של חג שחל להיות בשבת כיון שיצא י"ח בו אסור לטלטלו ובירושלמי ספ"ג שם הניחו בארץ אסור לטלטלו ולא שייך כאן אין מוקצה דבאמת מוקצה הוא אלא שמותר משום צורך מצוה וכן השיגו בט"ז ע"ש.

וגם מ"ש מהר"ל שצריך לזרוק מידו הדין עמו ואף על גב דגבי מלאכתו לאיסור כשמטלטלו לצורך מקומו מותר להצניעו כמ"ש בא"ח סי' ש"ח ס"ג כאן אסור וראיה ממ"ש מספ"ב דשבת שמעתי שאם בא כו' מקום כו'. דדוקא בכלי שמלאכתו לאיסור שאינו מוקצה שמותר לטלטל לצורך גופו ומקומו רק מחמה לצל אסור דהוי שלא לצורך דאפי' ר"ש דל"ל מוקצה כלל מודה בזה כמ"ש תוס' ספ"ב דשבת שם דאינו מחמת מוקצה וכמו כלי שמלאכתו להיות שלא לצורך כלל בזה מותר כיון שמטלטל לצורך משא"כ במה שאסור לטלטל אף לצורך מקומו וברייתא דשם אוקמהו כו' נחמיה ובזה מתורץ קושית תוס' שם ל"ה ב' ד"ה והתניא תימא כו' וליתא דאילו היה מותר לצורך גופו ומקומו היה מותר ג"כ להצניעו כנ"ל וז"ש בברייתא לפי שאין מטלטלין כו' ר"ל לגמרי כמ"ש תוס' שם ולפי' תוס' הוא מיותר אפי' היה מותר לטלטל כדברי ר"ש מ"מ אסור להצניע. ודלא כט"ז.

10. שו"ת משיב דבר (ח"א סי' לו) - אני בעניי הוכחתי כדעת הרמ"א מדתנן בסוכה (פ"ג) מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומחזירתו למים בשבת, הרי אף על גב דגמר המצוה מכ"מ כ"ז שאוחזו אין בו איסור מוקצה ואפילו אחר יכול לקבל מידו ומש"ה תנן מיד בנה ומיד בעלה, [וקושית רבינו הגר"א ע"ז מתוספתא סוף סוכה שמושכת הפתילה מידה מיד בקבלת שבת יישבנו דשאני התם שהתחיל מבעוד יום ולא בשבת עצמו].

11. תוספת שבת סי' רסו ס"ק כט

(כד) לא הפסיד: (כט) אם הוא כביתו יכול לילך. כ"ה באגודה וכתב הטעם דכיון שהמוקצה כבר בידו יכול לילך עד מקום שירצה, ויליף לה מהא דאיתא בכירה דף מ"ג דאף למ"ד דס"ל דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל מ"מ אם כבר ניטל הכלי בידו לצורך דבר היתר יכול לטלטלו אח"כ גם לצורך דבר שאינו ניטל מטעם דכיון שהכלי כבר בידו שרי להוליכה לכל מקום שירצה, ובאמח שאין הנידון דומה לראי' דשאני התם דהכלי עצמו הוא דבר הראוי לטלטל לצורך (כס) גופו ומקומו א"כ אף שאין לו היתר לטלטלו לצורך דבר שאינו ניטל שפיר מהני ליה הך היתרא שהוא כבר בידו, אבל מעות וכיוצא בהם שהם מוקצים מחמת גופן ואין בהם שום היתר לטלטל מנלן] ה' דמהני בהו הך היתרא, וראי' לזה מהא דאיתא בש"ס דף ק"ז גבי הא דאיתא דמצילין תיק שיש בו מעות עם יישובן ודאיתא מיהו דמצינן שיש בו מעות וזוהו כו' להניח גם התפילין בחוכה להציל כיון שיכול לנער המעות מן הכיס בדרך הבאתו כדפירש"י, וכ"מ מלשון הש"ס צריך לנער אותן, אלא כשהם מונחים בתוך הכיס עם התפילין בהא לא מטרחינן ליה לנער את המעות לכד מן הכיס, כיון דזה צריך שיהיו קצת חיישינן דלמא אדהכי והכי נפלה הדליקה עליו, [1] משמע להדיא דלא אמרינן גבי מעות הרואל והן בידו רשאי להוליכן לכל מקום שירצה אלא דדוקא גבי כלי מהני היתר זה, ודוגמא לזה מצאנו לחלק בין כלים לדברים המוקצים מגופם לענין ככר או תינוק בס"י ש"ח סע"ה, דגבי כלים מהני היתר להניח עליהם ככר או תינוק, ובדברים המוקצים מחמת גופן לא התירו אלא גבי מת לחיה, והוא מטעם זה כיון דבכלי יש לה היתר לטלטל בלא"ה לצורך היתר ולכן התירו ג"כ על ידי ככר או תינוק אף לדבר אסור כמבואר שם ובס"י ש"א.

גם בשבת לאיזו מקום שירצה, ולפי מה שחילקתי בזה דלא מהני היתר זה רק בכלי שיש לו היתר בלא"ה, אבל בדבר שאין לו שום היתר לטלטל לא מהני הך היתרא א"כ היינו הא דפריך מהא דאיתא דשופר מטלטלין, א"כ כיון דאיכא בשופר שום היתר לטלטל (כו) חו לא היו צריכים להשהות בקבלת שבת דשפיר מהני הך היתרא דכיון שהוא בידו רשאי להוליכו יותר אף להצניעו במקום שרוצה, כך היה נראה לי בזה והוא כפתור ופרח. אחר זמן רב בא לידי ספר אבן העזר ומצאתי בו רוב דברים אלו, והשיג ג"כ על האגודה בזה ולא הביא הך ראייה שכתבתי אלא איזה ראייה אחרת מה שאינה מוכרחת לפי"ד ע"ש, גם לא נחית לתרץ תמיהת הר"י כמ"ש, אך בזה הדין עמו לפי מה שהביאו התוס' דברי ר"ת שחולק על רש"י, וס"ל דאף ר' נחמיה דס"ל דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו מ"מ מודה דשרי לטלטלו לצורך מקומו, ולפי זה למ"ש לא אחי שפיר הא דמשני בש"ס שם הא ר' נחמיה והא רבנן דהא אף לר' נחמיה איכא שום היתרא לשופר, מ"מ משנתי (כו) לא זזה ממקומה כיון דלפי שיטת רש"י מיהו מיושב שפיר וכמ"ש ודו"ק ה"טב: גם התוס' בביצה דף ג' ובכמה מדליקין, לא כתבו הך היתרא דכיון שהוא בידו רשאי להוליכו לאיזה מקום שירצה אלא לגבי כלי ולא לענין דברים המוקצים מחמת גופן כמעות וכיוצא בהם, גלל זה דין זה צריך תלמוד גדול להביא לידי מעשה: ועסי' שלי"א מה שכתבתי שם (ס"ק י"ג) לענין (כס) איזמל של מלה: (ל) ואם הוא בשוק, או במקום שאין עירוב, ודדוקא שאין מתיירא מן העכו"ם שהם יקחווהו אבל אם ירא שמא יקחו אותו העכו"ם רשאי לרוץ כמ"ש מג"א: * ודלא כהט"ז השגה על הט"ז שהקשה דהא להי"א דה"ה בכיסו בלא"ה שרי, ולק"מ דהא כבר נתבאר דגם להי"א אין היתר אלא היכי (כט) שא"א בענין אחר: (ל"א) מצא ארנקי בשבת כו'.

12. שרית רב פעלים חלק ג - אורח חיים סימן יח

כתב רבינו בית יוסף ז"ל ב"ד סי' רס"ו וז"ל, כתב רבינו ירוחם בשם הרמב"ן מותר לטלטל הכלי להחזירו אחר המילה, דמאחר שמטלטל הכלי בהיתר מחזירו לאיזה מקום שירצה אף על פי שאין לו תינוק אחר למול עכ"ל, וכתב בדרכי משה דמהר"ל מחמיר דמיד אחר המילה יזרוק האזמל מידו משום מוקצה, ולי נראה דברי רבינו ירוחם דמאחר שלא הוקצה בין השמשות יכול לטלטלו לאיזה מקום שירצה ע"ש. הנה הטעם הזה דקאמר רמ"א בד"מ לא משמע כן מדברי רבינו ירוחם ורמ"א נקיט טעם זה מסברא דנפשיה, וכ"כ בש"ע בהגה"ה, ורש"ל בתשובה כתב כמו טעם רמ"א משום דאין מוקצה לחצי שבת, אך הט"ז דחה טעם זה, וכתב הטעם משום דהתירו סופן משום תחלתן, והמג"א בסי' של"א כתב דוקא בעודו בידו מותר לטלטלו לאיזה מקום שירצה, אבל אם הניחו מידו אסור לטלטלו ע"ש, ועיין מ"ש תוספת שבת בזה, ועיין ביאור הגאון מהרא"ו על י"ד, ועיין באבן העוזר א"ח סי' רס"ו. ולדידי נראה לומר בס"ד דטעמא דרבינו ירוחם הוא מדין הואיל ואשתרי אשתרי, וכן מורה לשונו שכתב מאחר שמטלטל הכלי בהיתר.

ולכאורה נראה מגמרא דפסחים דף צ"ה ע"ב דלא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי ממקום למקום, דהתם בעי רב יוסף דחקו טמאי מתים ונכנסו להיכל בפסח הבא בטומאה מהו, מדאשתרי עזרה אשתרי נמי טומאת היכל, או"ד מאי דאשתרי מאי דלא אשתרי לא אשתרי, ופשיט ליה אמר רבא אמר קרא וישלחו מן המחנה אל מחוץ למחנה תשלחום כל היכא דקרינן ביה מחוץ למחנה תשלחום קרינן ביה וישלחו מן המחנה, ולהאי לישראל קא פשיט רבא לקולא דאין חייבין על ביאת היכל ע"ש, וא"כ השתא לל"ק דפשיט דחייבין על טומאת היכל, נמצא לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי ממקום למקום, וגם לל"ב דפשיט לקולא ג"כ יש להוכיח כן מדאצטריך היקש לקולא, משמע דבלא"ה לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי משום דהוי ממקום למקום.

מיהו באמת אחר הישוב נראה דזה אינו, וליכא הוכחה מהאי כלל, והיינו לפ"ד התוספות ז"ל בד"ה כל היכא שכתבו דעשה מיהו איכא בהיכל טפי מעזרה ולא אשתרי מהקישא אלא כרת ע"ש, ולפ"ז לעולם אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי ממקום למקום, אך היינו דוקא בשום באסורייהו, אבל אי איכא תוספת איסור במקום הב' טפי לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי, ולהכי לל"ק מחייבי על היכל משום דבהיכל איכא תוספת עשה, ולהכי לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי, ולל"ב נמי ל"ל להכי אצטריך הקישה משום דבלא"ה לא הוה אמרינן הואיל, כיון דבמקום היכל איכא תוספת איסור עשה.

אמנם, נראה להוכיח ל"ד של האזמל דאמרינן בכהאי גוונא הואיל ואשתרי אשתרי מגמרא דביצה דף י"ח ע"ב, ומי לית ליה לרבא הואיל, והתנן החושש בשיניו וכו', ואם איתא נימא הואיל וקודם טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי, ומשני הדר ביה רבא מההיא דחומץ, ולעולם ס"ל לרבא דאמרינן הואיל ע"ש, נמצא לפי המסקנא גם לרבא אמרינן הואיל וקודם טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי, וא"כ ה"ה ב"ד דאשתרי לטלטל האזמל לצורך אשתרי לטלטלו גם לאחר שגמר המצוה להוליכו למקום שירצה כל זמן היותו בידו, ונראה דהוי כ"ש מההיא.

ובהשקפה הראשונה היה נראה להוכיח בס"ד לדין דרבינו ירוחם הנז' ממ"ש בירושלמי בסוף מסכת עירובין גבי שרץ שנמצא במקדש דתנן כהן מוציאו בהמינו בשבת ולא חייש לטלטול מוקצה, ואר"ע מקום שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת משם מוציאו אותו, אבל בשאר מקומות כופין עליו פסכתו, וקאמר הגמרא התם פשיטא לן שאם הוציאו ממקום שחייבין עליו כרת ונפל למקום שאין חייבין עליו כרת שיוכל לחזור לטלטלו להוציאו גם משם משום דכבר נראה מתחלה להוציאו, אך מבעייה לן אם אחר שנפל מצא שרץ אחר מונח בצידו אי אמרינן דמותר להוציאו גם שרץ האחר ביחד הואיל והותר לטלטל זה השרץ שנפל להוציאו הותר גם לזה שהוא בצידו, או"ד אינו מטלטל ומוציא כי אם רק זה שנפל דוקא מפני שזה הותר בתחלה להוציאו ולא אפשרטו בעיא זו ע"ש, וראיתי להגאון מש"ל ז"ל בפ"ג מהלכות ביאת מקדש סוף הלכה ל"ט שנסתפק כשמוציאין אותו ממקום שחייבין עליו כרת, אם יכול להוציאו גם ממקום שאין חייבין עליו כרת, או"ד יניחנו שם באותו מקום שאין חייבין עליו כרת ולא יוליכנו עוד, ודייק מדברי הירושלמי הנז' דיכול להוליכו עוד ולהוציאו גם משם לחוץ, ונתקשה שם אמאי לא זכר הרמב"ם דין זה דמוכח מן הירושלמי שיוכל להוציאו לחוץ ממש, והאריך בזה ע"ש, ועיין להרב זרע אמת בחדושי לעירובין סי' ל"ז שהאריך ג"כ בזה, וגם אנא עבדא כתבתי בדברי הירושלמי הנז' בתשו' אחרת בס"ד.

ואיך שיהיה, הנה מן הירושלמי הנז' משמע דאחר שהוציאו ממקום שחייבין עליו כרת שיוכל להוליכו יותר להוציאו גם ממקום שאין חייבין עליו כרת עד חוץ משום כיון דאשתרי אשתרי, ומזה יש להוכיח לדין האזמל דרבי' ירוחם דשרי לטלטלו להוליכו למקום שירצה, ומה גם עוד דאשכחן בהך דירושלמי הנז' דגם בנפל הותר לטלטלו להוציאו, ומזה ג"כ יש ללמוד לדין האזמל נמי דגם אם נפל האזמל מידו נמי שרי ליקח אותו מן הארץ ולהוליכו למקום שירצה.

מיהו, אחר הישוב בס"ד נראה דאין ראייה מהתם, יען דהתם אף על גב דאם היה מעיקרא במקום שאין חייבין עליו כרת לא הותר להוציאו משום אלא כופה עליו פסכתו, מ"מ הנה זה הוא טומאה והמקום מקודש, ובודאי ראוי והגון הוא שלא תהיה טומאה במקום מקודש, ואיכא מצוה לפנות הטומאה אף על פי שאין מקום זה מקודש ביותר שיהיה שם חיוב כרת על טומאה וקילה קדושתו מקדושת מקום שחייבין עליו כרת, מ"מ אדמת קודש הוא, ולכן אף על גב דלכתחילה אם נמצא שם שרץ אין להוציאו, עכ"ז אם נזדמן שהוא מוציא שרץ ממקום שחייבין עליו כרת יוציא גם זה עמו לפנות הטומאה ממקום שיש בו קדושה, ואף על פי שאין בו קדושה חמורה דאיכא מצוה בזה, ולא עוד אלא אפילו אם נפל נמי יוכל לטלטלו ולהוציאו לגמרי ממקום קדוש מהאי טעמא דכיון דאשתרי אשתרי משום דאיכא סרך מצוה בזה, ורק אם היה מעיקרו שם לא מקלינן להוציאו משם, משא"כ גבי אזמל דאחר שגמר מצותו תו לא נשאר סרך מצוה בטלטולו להניחו במקום שירצה, ולכן ל"ל כל כהא לא שרינן להקל להוליכו יותר משום האי טעמא דכיון דאשתרי אשתרי, ועל כן אין הוכחה לדין האזמל מדין הירושלמי דעביד מצוה בטלטולו.

אמנם מהך דפסחים דף צ"ה ע"ב הנז"ל, ומהך דביצה דף י"ח ע"ב הנז"ל, נראה דשפיר איכא הוכחה לדין האזמל להתיר לטלטלו למקום שירצה מהאי טעמא, דהואיל ואשתרי לטלטלו בעשיית המצוה אשתרי לטלטלו למקום שירצה גם אחר גמר המצוה, והש"ת יאר עיינינו באור תורתו אכ"ר.